

Investigating the Effect of Collective Decision-Making on Enhancing Social Justice Using Structural Equation Modeling

Seyed Mohsen Mirbagheri

Postdoctoral Researcher in Science and Technology Policy, Faculty of Management, Economics and Advanced Engineering, University of Science and Technology, Tehran, Iran.

Email: sm_mirbaghyeri@pgre.iust.ac.ir

 0000-0002-9078-0586

Abstract

This article aims to identify the indicators of common rationality (as a basis for joint decision-making), collective decision-making, and social justice and measure the type and extent of the relationship between them. A conceptual model is designed to achieve the aims using the research background and interviews with experts. Then, the relationships between the measures and constructs of this model were investigated by distributing the questionnaire to the target population. The target community is the managers of government organizations (at different management levels) who are aware of collective decision-making or have experience using it. In the conceptual model, common rationality includes four indicators (common thoughts, common goals, common benefits, and common interests); collective decision-making consists of four indicators (voting, information sharing, meeting, and consultation); and social justice includes four indicators (reducing discrimination, reducing corruption, power distribution, and reducing conflict of interest). The structural equation method is used to achieve the research objectives, and Smart PLS 2.0 software is used to analyze the data. To evaluate the overall model fit, the goodness of fit (GOF) is used, which is obtained as 0.516, and this criterion indicates that the overall model fit of the research model is appropriate. The results indicate that common rationality affects social justice through the mediating variable of collective decision-making. Managers should not ignore collective decision-making if they want to use the common rationality created to increase justice. This study can motivate rulers and managers to use the collective decision-making method in various matters to increase social justice without spending a lot of money.

Keywords: Participation, social justice, collective decision-making, common rationality.

بررسی اثر تصمیم‌گیری جمعی در افزایش عدالت اجتماعی با استفاده از مدل‌سازی معادلات ساختاری

سید محسن میرباقری

پژوهشگر پسا دکتری سیاست‌گذاری علم و فناوری، دانشکده مدیریت، اقتصاد و مهندسی پیشرفت، دانشگاه علم و صنعت، تهران، ایران.

Email: sm_mirbaghyeri@pgre.iust.ac.ir

 0000-0002-9078-0586

چکیده

هدف این مقاله شناسایی شاخص‌های عقلانیت مشترک (به‌عنوان مبنایی برای تصمیم‌گیری مشترک)، تصمیم‌گیری جمعی و عدالت اجتماعی و سنجش نوع و میزان رابطه بین آن‌هاست. برای دستیابی به اهداف ابتدا یک مدل مفهومی با استفاده از پیشینه تحقیق و مصاحبه با خبرگان طراحی شده است. سپس روابط بین سنج‌ها و سازه‌های این مدل به‌وسیله توزیع پرسش‌نامه در جامعه هدف بررسی شد. جامعه هدف مدیران سازمان‌های دولتی (در سطوح مدیریتی مختلف) هستند که از موضوع تصمیم‌گیری جمعی آگاهی داشتند و یا تجربه استفاده از آن را داشتند. در مدل مفهومی عقلانیت مشترک شامل چهار شاخص (تفکرات مشترک، اهداف مشترک، منافع مشترک و علائق مشترک)، تصمیم‌گیری جمعی شامل چهار شاخص (رای‌گیری، اشتراک اطلاعات، مشورت و تیم‌سازی) و عدالت اجتماعی شامل چهار شاخص (کاهش تبعیض، کاهش فساد، توزیع قدرت و کاهش تعارض منافع) است. برای دستیابی به اهداف تحقیق از روش معادلات ساختاری و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار Smart PLS 2.0 استفاده شده است. برای بررسی برازش مدل کلی، از معیار نیکویی برازش (GOF) استفاده شده است که ۰/۵۱۶ به دست می‌آید و این معیار نشان می‌دهد برازش کلی مدل پژوهش مناسب است. نتایج نشان می‌دهد عقلانیت مشترک از طریق متغیر میانجی تصمیم‌گیری جمعی بر عدالت اجتماعی تأثیر می‌گذارد. یعنی اگر مدیران بخواهند از عقلانیت مشترک ایجاد شده برای افزایش عدالت استفاده کنند، نباید تصمیم‌گیری جمعی را نادیده بگیرند. این مقاله می‌تواند به حکمرانان و مدیران انگیزه دهد که بدون صرف هزینه‌های زیاد، برای افزایش عدالت اجتماعی از روش تصمیم‌گیری جمعی در امور مختلف استفاده کنند.

کلیدواژه‌ها: مشارکت، عدالت اجتماعی، تصمیم‌گیری جمعی، عقلانیت مشترک.

مقدمه و بیان مسئله

عدالت اجتماعی از اهمیت بالایی برخوردار است، زیرا به‌عنوان زیربنای بسیاری از عملکردها و اهداف اجتماعی عمل می‌کند که افراد در پی آن هستند. این مفهوم در هر شرایط اجتماعی که افراد در تعامل با یکدیگر قرار دارند، اهمیت می‌یابد. محور اصلی عدالت اجتماعی به ساختار بنیادین جامعه و به‌ویژه نحوه توزیع حقوق و مسئولیت‌های اساسی میان افراد و تقسیم منافع حاصل از همکاری‌های اجتماعی بازمی‌گردد. در این میان، نهادهای دولتی نقش ویژه‌ای در تحقق عدالت اجتماعی دارند، چرا که این نهادها حق انحصاری اعمال قدرت را دارند.

با وجود نقش برجسته نهادهای دولتی در برقراری عدالت اجتماعی، عوامل اساسی و تقویت‌کننده عدالت اجتماعی به‌درستی شناسایی نشده‌اند. یکی از عوامل کلیدی در افزایش عدالت اجتماعی، ترویج رویکرد مشارکتی در جامعه است. پرسش اساسی در این زمینه این است که چگونه می‌توان مشارکت هدفمند میان کارکنان یک سازمان را ایجاد کرد و آنان را به مشارکت در فرایند تصمیم‌گیری ترغیب نمود؟ همچنین، چه روش‌ها و شاخص‌هایی برای تسهیل مشارکت در عمل باید مورد استفاده قرار گیرد؟ یکی از مؤثرترین روش‌های مشارکت در جامعه، تصمیم‌گیری جمعی است که هم‌زمان با افزایش نظارت عمومی بر عملکرد افراد، شفافیت را نیز تقویت می‌کند. این دو ابزار، یعنی خود نظارتی و شفافیت، در نهایت به تسهیل دستیابی به عدالت اجتماعی و ارتقای حقوق ذی‌نفعان کمک می‌کنند.

این تحقیق با تمرکز بر نقش مشارکت به‌عنوان رویکردی موفق در ارتقای عدالت اجتماعی، در راستای تحقیقات پیشین قرار دارد. با این حال، آنچه در پژوهش‌های قبلی مغفول مانده، نحوه دقیق ایجاد مشارکت و ابزارهای اجرایی آن است. سؤالاتی نظیر چگونگی ایجاد مشارکت هدفمند میان افراد و فراهم کردن زمینه‌های مشارکت آن‌ها در تصمیم‌گیری همچنان بی‌پاسخ مانده است. این تحقیق تلاش می‌کند تا این شکاف‌ها را پر کرده و مسیری یکپارچه برای ایجاد مشارکت و دستیابی به عدالت اجتماعی شناسایی کند.

در این مقاله، تصمیم‌گیری جمعی به‌عنوان یکی از مؤثرترین راه‌ها برای افزایش مشارکت معرفی می‌شود و تأثیر آن مورد بررسی قرار می‌گیرد. همچنین، رسیدن به عقلانیت مشترک که افراد را با نگرش‌ها و دیدگاه‌های متفاوت به یکدیگر نزدیک می‌کند، به‌عنوان پیش‌زمینه‌ای برای تصمیم‌گیری جمعی مطرح می‌شود. عقلانیت به معنای مجموعه‌ای از استدلال‌ها و باورهایی است که افراد برای اعمال و رفتارهای

خود دارند. عقلانیت مشترک زمانی محقق می‌شود که گروه‌ها بتوانند به درکی مشترک از مسائل و راه‌حل‌ها برسند و به دنبال آن، اهداف و تفکرات مشترکی شکل گیرد. هدف اصلی این مقاله، بررسی اثر تصمیم‌گیری جمعی بر عدالت اجتماعی است. برای دستیابی به این هدف، ابتدا شاخص‌های مؤثر بر عقلانیت مشترک، تصمیم‌گیری جمعی و عدالت اجتماعی شناسایی و سپس روابط میان آن‌ها بررسی می‌شود. با وجود اهمیت این موضوع، تاکنون پژوهشی که به‌طور مستقیم اثر تصمیم‌گیری جمعی بر عدالت اجتماعی را بررسی کند، یافت نشده است. از این‌رو، این پژوهش با هدف پر کردن این خلأ انجام شده است. در نهایت، این تحقیق سه فرضیه اصلی را دنبال می‌کند: فرضیه اول: شناسایی شاخص‌های عقلانیت مشترک و بررسی رابطه آن با تصمیم‌گیری جمعی؛ فرضیه دوم: شناسایی شاخص‌های تصمیم‌گیری جمعی و بررسی رابطه آن با عدالت اجتماعی و فرضیه سوم: شناسایی شاخص‌های عقلانیت مشترک و بررسی رابطه آن با عدالت اجتماعی.

۱. پیشینه پژوهش

تصمیم‌گیری جمعی و عدالت اجتماعی دو موضوع مهم و پیوسته در علوم اجتماعی، روان‌شناسی، مدیریت و فلسفه سیاسی هستند. این مفاهیم به نحوه تعامل افراد در گروه‌ها و چگونگی توزیع منابع، فرصت‌ها و مزایا در جامعه اشاره دارند. پژوهش‌های زیادی در این زمینه انجام شده است که هر یک از دیدگاه‌های مختلفی به این مسائل پرداخته‌اند. پژوهش‌ها نشان داده‌اند که در تصمیم‌گیری جمعی، عواملی مانند تضاد منافع، قدرت افراد و تأثیر رهبران، نقش به‌سزایی دارند. مطالعات اجتماعی و روان‌شناختی نیز به بررسی تأثیر فشار گروهی، تعاملات اجتماعی و فرایندهای مذاکره بر تصمیم‌گیری پرداخته‌اند. جان رالز با معرفی «نظریه عدالت» خود به بیان مفهوم تصمیم‌گیری بر مبنای انصاف و برابری پرداخت که این امر تأثیر زیادی بر تحقیقات بعدی در زمینه تصمیم‌گیری جمعی و عدالت داشته است.

مطالعات اخیر همچنین به تأثیر عدالت اجتماعی در افزایش انسجام اجتماعی، کاهش نابرابری‌ها و افزایش اعتماد عمومی پرداخته‌اند. تحقیقات نشان می‌دهند که تصمیم‌گیری جمعی و عدالت اجتماعی به‌طور متقابل بر یکدیگر تأثیر می‌گذارند. تصمیمات جمعی می‌توانند توزیع منابع و مزایا را شکل دهند و در نتیجه عدالت اجتماعی را تقویت یا تضعیف کنند. همچنین، نظام‌های عادلانه اجتماعی می‌توانند شرایط مناسب‌تری برای تصمیم‌گیری‌های جمعی فراهم کنند که در آن تمام اعضای

جامعه به صورت مساوی مشارکت داشته باشند. در مجموع، پیشینه تحقیق در این حوزه نشان می‌دهد که ایجاد توازن بین منافع فردی و جمعی، ایجاد سازوکارهای عادلانه برای تصمیم‌گیری و اجرای آن‌ها و فراهم کردن فرصت‌های برابر برای همه افراد، از جمله مهم‌ترین چالش‌ها در ایجاد عدالت اجتماعی از طریق تصمیم‌گیری جمعی است. در جدول ۱، پیشینه پژوهش به صورت خلاصه آورده شده است.

جدول ۱: خلاصه پیشینه پژوهش

پژوهشگر	عنوان پژوهش	یافته‌های پژوهش
(نجاری و معارفی، ۱۳۹۵)	بررسی اثر مشارکت در تصمیم‌گیری گروهی بر سازمان شاد با فرض متغیر میانجی اعتماد سازمانی (مورد مطالعه: دانشگاه پیام نور استان خوزستان)	اثبات می‌کند مشارکت در تصمیم‌گیری گروهی به طور مستقیم و غیرمستقیم از طریق متغیر میانجی اعتماد سازمانی بر سازمان شاد تأثیر مثبت و معنادار دارد.
(کرمی، ۱۳۹۶)	بررسی مسائل و مشکلات تصمیم‌گیری گروهی	مشخص نمودن وضعیت نحوه تصمیم‌گیری مدیران دولتی و چگونگی ارتباط آن با مشورت است.
(ابراهیمی خو، ۱۳۹۶)	بررسی نقش رفتارهای مشارکتی کارکنان در تصمیم‌گیری‌های مدیریتی و تأثیر آن بر دستاوردهای سازمانی مطالعه موردی بانک توسعه صادرات ایران	استفاده صحیح و مؤثر از مشارکت موجب بهبود تعهد سازمانی افراد نسبت به سازمان خود و ارتقای سطح سلامتی سازمان و پیامدهای مطلوب می‌گردد.
(Franks et al., 2003)	سرعت در مقابل دقت در تصمیم‌گیری جمعی	مورچه‌ها در شرایط معمولی و وقتی که دقت بیشتر از سرعت مهم است، تصمیم‌گیری جمعی را به کار می‌گیرند.
(Pratt & Sumpter, 2006)	یک الگوریتم قابل تنظیم برای تصمیم‌گیری جمعی	با استفاده از تحلیل رفتار مورچه‌ها، الگوریتم‌های کلی اما قابل تنظیم به عنوان ویژگی طراحی سیستم‌های پیچیده پیشنهاد می‌کند.
(Laughlin, 2011)	نظریه انتخاب اجتماعی، نظریه طرح تصمیم اجتماعی و تصمیم‌گیری گروهی	خلاصه‌ای از مفاهیم اصلی نظریه انتخاب اجتماعی؛ خلاصه‌ای از مفاهیم اصلی نظریه طرح تصمیم‌گیری اجتماعی؛ معرفی تحقیقات گویا و تأکیدات متناظر و مکمل دو نظریه را ارائه می‌کند.

پژوهشگر	عنوان پژوهش	یافته‌های پژوهش
(McHugh et al., 2016)	تصمیم‌گیری جمعی، رهبری و هوش جمعی: آزمایش با شبیه‌سازی عامل بنیان و یک مطالعه میدانی	یک رویکرد رهبری جمعی به کار می‌رود و با استفاده از شبیه‌سازی‌های مبتنی بر عامل و داده‌های مطالعه میدانی کد شده یک مدل مفهومی چندسطحی برای تصمیم‌گیری جمعی معرفی می‌شود.
(Ganzer-Ripoll et al., 2019)	ترکیب نظریه و استدلال انتخاب اجتماعی: امکان تصمیم‌گیری جمعی	زیرساخت‌های محاسباتی برای پشتیبانی از مباحث مبتنی بر استدلال را فراهم می‌کنند، به‌ویژه بر روی این مسئله متمرکز می‌شوند که چگونه شرکت‌کنندگان در یک بحث با توجه به تمام اظهاراتی که ارائه شده، می‌توانند درباره نتیجه بحث به توافق برسند.
(Mann, 2020)	تصمیم‌گیری جمعی توسط عوامل عقلایی با اولویت‌های مختلف	نتیجه رفتار جمعی شدیداً وابسته به ساختار به اشتراک‌گذاری اولویت‌ها در گروه و همچنین کیفیت اطلاعات در محیط به اشتراک گذاشته شده است.
(Briffett Aktacs, 2024)	ارتقای عدالت اجتماعی و آموزش عادلانه اجتماعی در آموزش عالی از طریق اقدام‌پژوهی مشارکتی	ایجاد جوامع مشارکتی از طریق مشارکت دانشجو می‌تواند فضایی را برای توزیع مجدد دانش، شناسایی و نمایندگی گروه‌های مختلف دانشجویی ایجاد کند و تضمین کند که عدالت اجتماعی در خط مقدم اصلاحات آموزشی در آموزش عالی قرار دارد.

۲. چهارچوب مفهومی و نظری

عقلانیت مشترک به‌عنوان پایه تصمیم‌گیری جمعی محسوب می‌شود. وقتی افراد در تصمیم‌گیری‌های جمعی دارای عقلانیت مشترکی هستند، به دنبال راه‌حلهایی هستند که نه تنها برای خودشان، بلکه برای همه اعضای جامعه سودمند باشد. به عبارتی، افراد جمع دارای یک رهیافت عقلانی می‌شوند که در آن با استفاده از استدلال منطقی، شواهد معتبر و تحلیل دقیق به یک نتیجه‌گیری مشترک می‌رسند. عقلانیت مشترک تضمین می‌کند که تصمیمات بر پایه داده‌های معتبر، استدلال‌های منطقی و در نظر گرفتن مصلحت عمومی گرفته شود. این امر از بروز تصمیمات ناعادلانه جلوگیری می‌کند و به ایجاد یک فرایند تصمیم‌گیری شفاف و منصفانه کمک می‌کند. در صورتی که تصمیم‌گیری جمعی به‌درستی و با رعایت اصول عقلانی و

اخلاقی انجام شود، عدالت اجتماعی به‌عنوان یکی از اهداف اصلی تصمیم‌گیری جمعی تضمین می‌شود. زیرا، تصمیم‌گیری جمعی می‌تواند ابزار مهمی برای توزیع منصفانه منابع و فرصت‌ها باشد. وقتی همه ذی‌نفعان در تصمیم‌گیری‌ها شرکت می‌کنند و صدایشان شنیده می‌شود، احتمال اینکه تصمیمات نهایی به نفع اکثریت و بر اساس عدالت اجتماعی باشد، افزایش می‌یابد.

بنابر این، عقلانیت مشترک به‌عنوان یک رهیافت می‌تواند ابزاری برای رسیدن به عدالت اجتماعی باشد، چرا که بر اساس این نوع عقلانیت، تصمیمات باید بر مبنای اصول اخلاقی و به‌گونه‌ای باشد که به نفع تمامی اқشار جامعه، به‌ویژه گروه‌های محروم، تمام شود. عقلانیت مشترک به‌عنوان یک رهیافت عقلانی در نظر گرفته شده است و به این معناست که تصمیم‌گیری‌ها و تحلیل‌ها بر اساس منطق و استدلال‌های عقلی مشترک صورت می‌گیرد. این رهیافت تأکید دارد که افراد و سازمان‌ها باید با استفاده از اطلاعات موجود، استدلال منطقی و تحلیل دقیق به تصمیم‌گیری بپردازند و هدف اصلی آن دستیابی به بهترین نتیجه ممکن است.

در این رویکرد، فرض بر این است که انسان‌ها به‌طور معقول و منطقی رفتار می‌کنند و سعی دارند با در نظر گرفتن تمام جوانب و پیامدهای ممکن، تصمیم‌هایی بگیرند که بیشترین سود را برایشان داشته باشد. به عبارت دیگر، تصمیم‌ها بر اساس تجزیه و تحلیل دقیق داده‌ها، شواهد تجربی و استفاده از قواعد و اصول منطقی اتخاذ می‌شوند و وقتی به‌صورت مشترک اتخاذ می‌شود، احتمال رسیدن به حالت بهینه افزایش می‌یابد. تصمیماتی که بر پایه عقلانیت مشترک اتخاذ می‌شوند، معمولاً به توزیع عادلانه منابع و حقوق اجتماعی کمک می‌کنند و از تبعیض و نابرابری جلوگیری می‌کنند.

در نتیجه، عقلانیت مشترک، تصمیم‌گیری جمعی و عدالت اجتماعی به‌شدت به هم مرتبط هستند و یکدیگر را تقویت می‌کنند. عقلانیت مشترک به‌عنوان یک رویکرد منطقی و اخلاقی در تصمیم‌گیری‌ها، می‌تواند زمینه‌ساز تصمیم‌گیری جمعی مؤثر باشد، که خود این فرایند به تحقق عدالت اجتماعی منجر می‌شود. در ادامه، ابتدا توضیحاتی در خصوص عقلانیت مشترک ارائه شده و سپس مفاهیم مرتبط با تصمیم‌گیری جمعی و ضرورت استفاده از آن بیان می‌شود. در پایان نیز توضیحاتی در خصوص مفهوم عدالت اجتماعی ارائه خواهد شد. لازم به ذکر است، در هر قسمت شاخص‌هایی مرتبط با هر مفهوم آورده می‌شود تا به کمک آن بتوان اثر هر مفهوم را بر روی دیگری سنجید. در قسمت بعد نیز از شاخص‌های ذکر شده یک مدل

مفهومی طراحی خواهد شد و روابط بین آن‌ها مورد ارزیابی قرار خواهد گرفت.

۱-۲. عقلانیت مشترک^۱

منظور از عقلانیت، مجموعه دلایلی است که هر فرد برای اعمال و رفتارش دارد. عقلانیت به این معناست که به چه چیزهایی باید به صورت عاقلانه باور داشته باشیم و چه کارها و علاقه‌هایی را به شکل منطقی انجام دهیم. به نظر می‌رسد یک جمع برای رسیدن به یک تصمیم واحد نیازمند داشتن عقلانیت مشترک هستند. عقلانیت در تصمیم‌گیری‌های فردی تفسیر روشنی دارد، اما به راحتی به تصمیم‌گیری‌های تعاملی قابل‌درک نیست. زیرا تصمیم‌گیرندگان تعاملی نمی‌توانند منافع مورد انتظارشان را بدون فرضیه‌های قوی درباره نحوه رفتار سایر مشارکت‌کنندگان به حداکثر برسانند (Colman, 2003). برای فهم میزان نزدیک شدن و هم جهت شدن افکار و عقاید افراد (عقلانیت مشترک)، می‌توان از شاخص‌های جدول ۲، استفاده کرد.

جدول ۲: شاخص‌های عقلانیت مشترک در جمع

منابع	تعریف	شاخص
(Palmiero et al., 2020), (Liang et al., 2021)	تفکر به معنای حرکت منطقی و روشمند از معلومات به سمت کشف مجهولات به منظور یافتن پاسخ یا راه‌حل برای مسائل و مشکلات است که بر نوع تصمیم‌گیری افراد تأثیر می‌گذارد.	تفکرات مشابه (R1) ^۱
(Bui, 1987), (Tongo, 2015), (Zellner et al., 2014)	در امتداد رسیدن به یک تصمیم جمعی افراد باید به اشتراکاتی برسند که ناخواسته دارای اهداف مشترک شوند. زیرا انگیزه تصمیم‌گیری جمعی به مقدار زیادی به اهداف مشترک مربوط می‌شود.	اهداف مشترک (R2)
(Bui, 1987), (Ekwoaba et al., 2019)	ممکن است اعضای جمع به بینشی برسند که منافع فردی و جمعی را یکی بدانند و منافعشان را وقتی تحقق یافته ببینند که اهداف جمع محقق شود.	منافع مشترک (R3)
(Elster, 2020), (Miceli et al., 2018)	علاقه به عنوان شرط لازم برای دستاوردها و تصمیمات بزرگ مطرح می‌شود.	علائق مشترک (R4)

1. Common rationality

۲. این حروف برای کدگذاری شاخص‌ها به منظور پرهیز از تکرار عنوان شاخص‌ها در مدل و جداول تحلیلی استفاده می‌شود.

۲-۲. تصمیم‌گیری جمعی

تصمیم‌گیری جمعی زیر مجموعه رفتار جمعی است که مربوط به چگونگی رسیدن به یک تصمیم مشخص در جمع است (Bosel et al., 2017; Makinson et al., 2017). جمع‌ها می‌توانند ساختارهای پیچیده‌ای داشته باشند و شامل اشخاص، گروه‌ها و حتی شبکه‌های اجتماعی بسیار بزرگ‌تر شوند (Dionne et al., 2019).

بنابر این، فرایند تصمیم‌گیری جمعی به حالتی از تصمیم‌گیری اشاره دارد که در آن ۱. دو یا چند نفر حضور دارند که هرکدام دارای نگرش، ادراک، انگیزه‌ها و شخصیت‌های منحصر به فرد خود هستند؛ ۲. این افراد وجود یک مشکل مشترک را شناسایی می‌کنند و ۳. برای رسیدن به یک تصمیم جمعی تلاش کرده و نظرهای خود را بیان می‌کنند. علاوه بر این، این گروه می‌تواند به‌طور هم‌زمان با هم تعامل داشته باشند یا تصمیمات فردی را به‌صورت جداگانه اتخاذ کرده و سپس به‌طور جمعی درباره نتایج آن به بحث بپردازند (میرباقری و همکاران، ۱۴۰۰).

به عبارتی، تصمیم‌گیری جمعی به دو یا چند بازیگر مربوط می‌شود که در مورد یک مسئله خاص در جست‌وجوی بهبود وضعیت خودشان هستند و هدفی را که می‌خواهند به آن برسند، هماهنگ می‌کنند. در این فرایند، آن‌ها می‌خواهند ترجیحات و اعتقادات خود را در مورد آن مسئله مطرح کنند و به یک تصمیم واحد برسند (Marks et al., 2019).

تصمیم‌گیری جمعی فرایندی است که به‌موجب آن اعضای یک گروه با هم‌فکری درباره یک اقدام تصمیم می‌گیرند (De Oca et al., 2011). در تعریفی دیگر، تصمیم‌گیری جمعی به دو یا چند فرد اشاره دارد که برای بهبود وضعیت خود از طریق دستیابی به هدف مشترکشان، درباره یک مسئله خاص هماهنگ می‌شوند (میرباقری و رفیعی آتانی، ۱۴۰۱). فرایند تصمیم‌گیری جمعی به فرایندی گفته می‌شود که در آن گروهی از افراد با توجه به نظرهای و ترجیح‌های خود، تلاش می‌کنند تا به یک راه‌حل مشترک برای مسئله‌ای با چندین گزینه دست یابند (Wu et al., 2017).

در تصمیم‌گیری جمعی، افراد معمولاً نظرهای خود را با وجود برخی محدودیت‌ها و ترجیحات نسبت به مجموعه معینی از تصمیمات ممکن ابراز می‌کنند و سپس یکی از تصمیمات انتخاب می‌شود (Rossi, 2014). تصمیم‌گیری جمعی روش‌ها و ابزارهایی دارد که در این پژوهش به‌عنوان شاخص معرفی شده است و در جدول ۳، توضیح داده می‌شود.

جدول ۳: شاخص‌های تصمیم‌گیری جمعی

منابع	تعریف	شاخص
(Van Deemen & Rusinowska, 2010), (Cina & Endriss, 2016), (Xu, 2019), (Wu et al., 2017), (Iaryczower et al., 2018), (McHugh et al., 2016).	مشارکت در تصمیم‌گیری جمعی می‌تواند در قالب رأی‌گیری نمود پیدا کند.	رأی‌گیری (D1)
(Iaryczower et al., 2018), (Khaluf et al., 2017), (Sueur et al., 2011), (Wu et al., 2017), (Dionne et al., 2019)	افراد می‌توانند از طریق تعامل مستقیم و غیرمستقیم اطلاعات خاص خود را به اشتراک بگذارند و به تصمیم جمعی بهتری برسند.	اشتراک اطلاعات (D2)
(Bui, 1987), (Mann, 2018), (Iaryczower et al., 2018)	هرگونه نظرخواهی و مشورت به نحوی در انتخاب‌های تصمیم‌گیرنده اثر می‌گذارد.	مشورت (D3)
(Lloyd et al., 2013)	استفاده از تیم‌سازی اقدام مهمی است که جهت آماده‌سازی افراد برای تصمیم‌گیری جمعی استفاده می‌شود.	تیم‌سازی (D4)

۲-۳. عدالت اجتماعی

عدالت اجتماعی مورد توجه بسیاری از نظریه‌پردازان اجتماعی و سیاسی بوده است و بررسی این موضوع در قالب نظریات اجتماعی به‌مرور زمان تکامل یافته است (Zajda et al., 2006). تا قبل از اواسط قرن نوزدهم برداشت فلاسفه از عدالت بیشتر بر کنش‌های افراد توجه داشت، اما بعد از آن «جان استوارت میل»^۱ (۱۸۰۶-۱۸۷۳) برای نخستین بار رویکرد عدالت اجتماعی را مطرح کرد (Clark & Elliott, 2001). در قرن بیستم با انتشار کتاب نظریه عدالت^۲ «رالز»^۳ (۱۹۵۰) انقلابی در نگرش به مسئله عدالت در فلسفه سیاسی ایجاد شد. رالز معتقد است که عدالت عالی‌ترین فضیلت و خوبی است که نهادهای اجتماعی می‌توانند ایجاد کنند (Rawls, 2004).

رالز در نظریه «عدالت به‌مثابه انصاف»^۴ می‌کوشد خانواده‌ای از ارزش‌های مهم را برای عدالت بیان کند که به شیوه منحصر به فردی به نهادهای ساختار سیاسی و اجتماعی مربوط می‌شوند. رالز معتقد است هیچ شخصی نباید کمتر از آنچه در نظام

1. John Stuart Mill
2. Theory of justice
3. John Rawls
4. Justice as fairness: A restatement

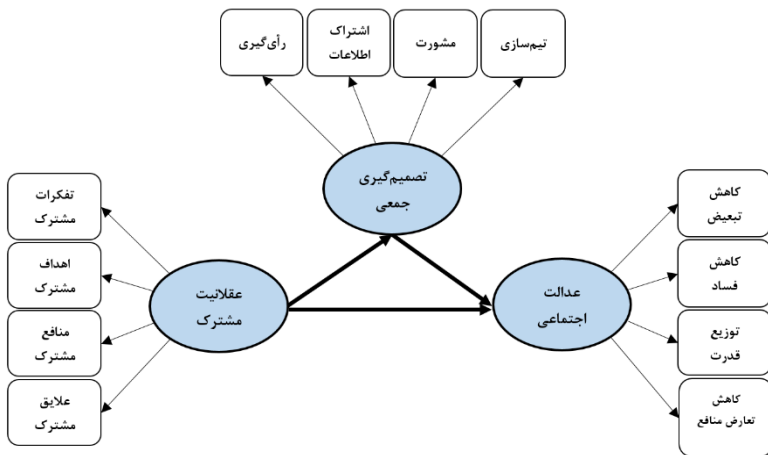
توزیع برابر کالاهای اساسی کسب می‌کند، به دست آورد و وقتی همکاری اجتماعی موجب پیشرفت کلی جامعه می‌شود، نابرابری‌های حاصل باید به نفع تمام کسانی تمام شود که وضعشان کمتر از وضع دیگران در این روند بهبودیافته است (Rawls, 2001). عدالت اجتماعی به توزیع مزایا و مسئولیت‌ها در جامعه اشاره دارد. غالباً فرض بر این است که عدالت اجتماعی و عدالت توزیعی عباراتی مترادف هستند. عدالت توزیعی راه را برای رسیدن به معیارهای عملیاتی عدالت اجتماعی نشان می‌دهد (Hulle et al., 2018). بر اساس مفهوم کلی عدالت (اجتماعی)، نهادها زمانی عادل هستند که در شناسایی وظایف و حقوق اساسی بین افراد تمایز قائل نشده باشند و قوانین عمومی تعادل مناسبی را بین ادعاهای رقیب تعیین کند (Moroni, 2020). عدالت اجتماعی دارای شاخص‌های اقتصادی و سیاسی است. بُعد اقتصادی عدالت اجتماعی به توزیع درآمد و دسترسی به منابع اقتصادی و سایر کالاهای اقتصادی مربوط می‌شود و شاخص‌های سیاسی مربوط به توزیع حقوق سیاسی و قدرت است (Fondacaro & Weinberg, 2002). شناسایی این شاخص‌ها بسیار مهم می‌باشند، زیرا برای دستیابی به عدالت اجتماعی و میزان موفقیت در آن بسیار کمک‌کننده هستند. شاخص‌های مربوط به عدالت اجتماعی که از طریق تصمیم‌گیری جمعی ایجاد می‌شود، در جدول ۴، نشان داده شده است.

جدول ۴: شاخص‌های عدالت اجتماعی

منابع	تعریف	شاخص
(Tuley et al., 1983), (Barnard & Turnbull, 2019)	وقتی همه افراد بتوانند آزادانه نظرشان را اعلام کنند و در تصمیم‌گیری شرکت کنند، تبعیض بین افراد کاهش می‌یابد.	کاهش تبعیض (J1)
(Novella-Garcia & Cloquell-Lozano, 2021)	در تصمیم‌گیری جمعی، افزایش شفافیت آرا و نظرها اتفاق می‌افتد و همین موضوع از سوءاستفاده از قدرت و تصمیمات اشتباه جلوگیری می‌کند.	کاهش فساد (J2)
(Fondacaro & Weinberg, 2002), (Staples, 2012), (Moroni, 2020)	مسئله عدالت مسئله قدرت است و یکی از مهم‌ترین قدرت‌ها در جامعه، قدرت تصمیم‌گیری است. وقتی افراد در تصمیم‌گیری مشارکت می‌کنند و تأثیرگذارند، قدرت نیز توزیع می‌شود.	توزیع قدرت (J3)
(Wendorf et al., 2002), (Bessant, 2004), (Crossley, 2017)	آگاهی از تصمیمات یکدیگر باعث خود نظارتی در جمع می‌شود و در نتیجه از منفعت‌طلبی و تعارض منافع جلوگیری می‌کند.	کاهش تعارض منافع (J4)

۲-۴. مدل مفهومی پژوهش

با توجه به تحلیل محتوای مقاله‌ها و کتاب‌های مرتبط و نظرهای خبرگان یک مدل مفهومی مطابق شکل (۱) استخراج شد. در این مدل مفهومی سه مقوله اصلی عقلانیت مشترک، تصمیم‌گیری جمعی و عدالت اجتماعی تعیین شد و مشخص شد که عقلانیت مشترک زمینه‌ساز رسیدن به تصمیم‌گیری جمعی است (Birkeland et al., 2020; Bisset et al., 2020; Yilmaz & Kafadar, 2020). اجتماعی اثرگذار است (Fondacaro & Weinberg, 2002; Moroni, 2020; Staples, 2012). عقلانیت مشترک شامل ۴ شاخص (تفکرات مشترک، اهداف مشترک، منافع مشترک و علایق مشترک)، تصمیم‌گیری جمعی شامل ۴ شاخص (رای‌گیری، اشتراک اطلاعات، مشورت و تیم‌سازی) و عدالت اجتماعی نیز شامل ۳ شاخص (کاهش تبعیض، کاهش فساد، توزیع قدرت و کاهش تعارض منافع) است.

شکل ۱: مدل مفهومی پژوهش

۳. روش پژوهش

روش پژوهش حاضر از نوع توصیفی - تحلیلی است و روش جمع‌آوری اطلاعات استفاده از منابع کتابخانه‌ای برای بخش مبانی نظری است و برای بررسی نظرهای نمونه از روش پیمایش استفاده شده است. به دلیل تخصصی بودن موضوع و افزایش دقت پاسخ‌ها، افرادی جزو جامعه آماری محسوب شده‌اند که با موضوع تحقیق آشنا هستند و یا در

خصوص استفاده از تصمیم‌گیری جمعی تجربه دارند. بنابر این، نمونه‌گیری هدفمند انجام شده است و تعداد نمونه بر اساس فرمول کوکران تعیین شده است.

$$n = \frac{\frac{z^2 pq}{d^2}}{1 + \frac{1}{N} \left[\frac{z^2 pq}{d^2} - 1 \right]}$$

جامعه آماری در دسترس ۲۰۰ نفر از کارشناسان دانشگاهی و سازمانی بخش دولتی در رشته‌های علوم اجتماعی و مدیریت بوده‌اند و بر اساس جدول مورگان، پرسش‌نامه در اختیار ۱۱۵ نفر قرار گرفت. پس از پایش و حذف مواردی که پرسش‌نامه کامل تکمیل نشده بود، ۹۸ پرسش‌نامه مناسب بود و مورد استفاده قرار گرفت. پرسش‌نامه بر اساس طیف لیکرت طراحی شده است و به نسبت میزان موافقت پاسخ‌دهندگان با سؤال مطرح شده، از خیلی کم تا خیلی زیاد تنظیم شد و به آن‌ها نمره‌هایی از ۱ تا ۵ تعلق گرفته است. پرسش‌نامه ۱۲ سؤال دارد و چپ‌نش سؤالات پرسش‌نامه بدین‌صورت است که ۴ سؤال به رابطه بین شاخص‌های تفکرات مشترک، اهداف مشترک، منافع مشترک و علایق مشترک با سازه اصلی عقلانیت مشترک، ۴ سؤال به رابطه بین شاخص‌های رأی‌گیری، اشتراک اطلاعات، مشورت و تیم‌سازی با سازه اصلی تصمیم‌گیری جمعی و ۴ سؤال به رابطه بین شاخص‌های کاهش تبعیض، کاهش فساد، توزیع قدرت و کاهش تعارض منافع با سازه اصلی عدالت اجتماعی پرداخته است. متغیرهای جمعیت‌شناختی شامل سن، سطح تحصیلات و جنسیت در این تحقیق به‌عنوان متغیرهای کنترل در نظر گرفته شده است.

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها و بررسی ارتباط میان عوامل و تعیین سهم هر یک از آن‌ها، از مدل‌سازی معادلات ساختاری استفاده شده است. مدل معادلات ساختاری یک رویکرد آماری جامع است که برای آزمون فرضیه‌ها درباره روابط بین متغیرهای آشکار^۱ و پنهان^۲ به کار می‌رود. این رویکرد امکان آزمون قابل قبول بودن مدل‌های نظری را در جوامع خاص فراهم می‌کند (Devika et al., 2020). مدل‌سازی معادلات ساختاری حداقل مربعات جزئی (PLS-SEM) به یک ابزار استاندارد برای تجزیه و تحلیل روابط پیچیده بین متغیرهای مشاهده شده و پنهان در بسیاری از زمینه‌های تحقیقاتی علمی تبدیل شده است (Sarstedt et al., 2020).

-
1. Observed variables
 2. latent variables

این روش از نوع توصیفی - تحلیلی است و روش جمع‌آوری اطلاعات استفاده از منابع کتابخانه‌ای برای بخش مبانی نظری و از ابزار پرسش‌نامه برای گردآوری نظرهای نمونه استفاده است. مدل معادلات ساختاری^۱ یک ساختار علی خاص بین مجموعه‌ای از سازه‌های غیرقابل مشاهده است. این مدل از دو بخش اصلی تشکیل شده است: یک مدل ساختاری که ساختار علی بین متغیرهای پنهان را تعیین می‌کند و یک مدل اندازه‌گیری که روابط بین متغیرهای پنهان و متغیرهای مشاهده شده را تعریف می‌کند. گام‌های انجام تحقیق با استفاده از تکنیک مدل‌سازی معادلات ساختاری عبارت‌اند از:

- ❖ شناسایی متغیرهای اصلی تحقیق؛
 - ❖ تهیه پرسش‌نامه برای سنجش متغیرها و تعیین گویه‌های سنجش هر متغیر اصلی؛
 - ❖ تدوین فرضیه‌های تحقیق و تعیین روابط میان متغیرهای اصلی مدل؛
 - ❖ طراحی مدل مفهومی بر اساس فرضیه‌های تحقیق؛
 - ❖ توزیع پرسش‌نامه‌ها و گردآوری داده‌ها؛
 - ❖ طراحی مدل ساختاری و اجرای آن با استفاده از نرم‌افزار SmartPLS؛
- می‌توان مراحل تحلیل داده‌ها و یافته‌ها را به صورت شکل زیر نشان داد.

شکل ۲: مراحل تحلیل داده‌ها و یافته‌ها

هدف محققان از استفاده روش مدل‌سازی معادلات ساختاری، بررسی اعتبار مقوله‌ها و شاخص‌هایی است که در تحلیل محتوای چهارچوب نظری استخراج شده و تعیین ارزش پیش‌بینی ساختار طراحی شده است (Chegini & Islam, 2021; Nazari et al., 2019; Quaschnig et al., 2013). بنابراین برای تعیین نوع ارتباط بین سه مقوله «عقلانیت مشترک»، «تصمیم‌گیری جمعی» و «عدالت اجتماعی» و شاخص‌های شناسایی شده هر بخش و میزان اعتبار مدل مفهومی تحقیق از مدل‌سازی معادلات ساختاری استفاده شده است.

به منظور سنجش پایایی پرسش‌نامه از روش محاسبه الفای کرونباخ استفاده شده است و برای سنجش روایی پرسش‌نامه از روش روایی محتوا و روایی همگرا استفاده شده است. برای سنجش روایی محتوا، قبل از توزیع پرسش‌نامه‌ها، نظرهای برخی از اساتید دانشگاه و همچنین نظرها و دیدگاه‌های تعدادی از خبرگان و متخصصان حوزه تصمیم‌گیری جمعی دریافت و اصلاحات لازم بر روی پرسش‌نامه اعمال شده است. برای یک پرسش‌نامه معتبر باید مقدار P-Value کمتر از ۰/۰۵ و مقدار T-Value بیشتر از ۱/۹۶ باشد (Karimi & Emami, 2021).

از معیار R^2 نیز استفاده شده است که بیان‌کننده ضریب تعیین یا تشخیص^۱ است و قدرت توضیح‌دهندگی مدل را نشان می‌دهد و میزان دقت پیش‌بینی متغیرهای وابسته توسط متغیرهای مستقل را توضیح می‌دهد. معیار دیگری که در تحلیل داده‌ها مورد استفاده قرار گرفته، «بارهای عاملی»^۲ است. بارهای عاملی میزان شدت رابطه میان یک متغیر پنهان و متغیر آشکار مربوطه را طی فرایند تحلیل مسیر مشخص می‌کند که در حالت بهینه باید بالای ۰/۴ باشد (Kiani et al., 2020). معیار مهم دیگر، برازش مدل کلی^۳ (GOF) است که شامل دو بخش مدل اندازه‌گیری و ساختاری می‌شود. برای بررسی برازش مدل کلی، از معیار نیکویی برازش استفاده می‌شود (Abri et al., 2021).

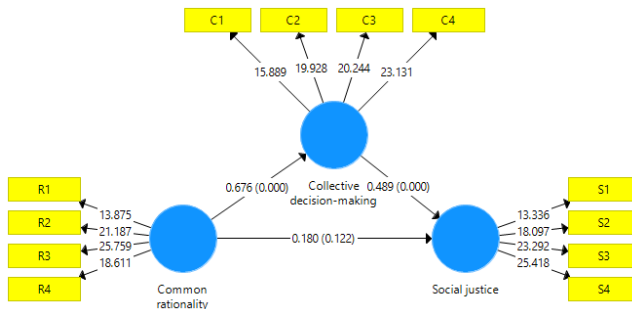
$$GOF = \sqrt{\text{Communalities} \times R^2}$$

مقدار Communalities از میانگین مقادیر معیار میانگین واریانس استخراجی (AVE) متغیرهای پنهان به دست می‌آید. برای معیار نیکویی برازش^۴ (GOF) مقادیر ۰/۰۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۶ به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی شناخته می‌شود.

۴. تجزیه و تحلیل داده‌ها

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزارهای SPSS، Excel و SmartPLS استفاده شده است. با استفاده از این نرم‌افزارها مدل پیشنهادی تحقیق مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت که در شکل ۳ نشان داده شده است.

-
1. Coefficient Of Determination
 2. Factor loading
 3. Overall model fit
 4. Goodness-of-fit

شکل ۳: مدل به‌دست‌آمده با استفاده از تحلیل معادلات ساختاری

در مدل نشان داده‌شده، عقلانیت مشترک به‌عنوان متغیر مستقل، عدالت اجتماعی متغیر وابسته و تصمیم‌گیری جمعی نیز متغیر میانجی محسوب می‌شود. جهت اندازه‌گیری میزان ارتباط بین متغیرهای آشکار و متغیرهای پنهان مدل از بارهای عاملی استفاده شده است. بارهای عاملی شاخص‌های مدل مفهومی در جدول ۵، آورده شده است.

جدول ۵: بارهای عاملی شاخص‌های مدل

ردیف	شاخص	بار عاملی	ردیف	شاخص	بار عاملی	ردیف	شاخص	بار عاملی
۱	عقلانیت مشترک ← R1	۰/۷۶۷	۵	تصمیم‌گیری جمعی ← C1	۰/۷۳۳	۹	عدالت اجتماعی ← S1	۰/۷۳۱
۲	عقلانیت مشترک ← R2	۰/۸۲۶	۶	تصمیم‌گیری جمعی ← C2	۰/۷۷۸	۱۰	عدالت اجتماعی ← S2	۰/۸۱۳
۳	عقلانیت مشترک ← R3	۰/۸۰۴	۷	تصمیم‌گیری جمعی ← C3	۰/۸۰۵	۱۱	عدالت اجتماعی ← S3	۰/۸۳۴
۴	عقلانیت مشترک ← R4	۰/۸۱۲	۸	تصمیم‌گیری جمعی ← C4	۰/۸۲۲	۱۲	عدالت اجتماعی ← S4	۰/۷۹۵

همان‌طور که توضیح داده شد، اعدادی که در جدول ۵ نشان داده‌شده است، نشان‌دهنده بارهای عاملی بین متغیرهای آشکار و متغیرهای پنهان است و

متغیرهایی که بار عاملی آن‌ها کمتر از $0/4$ است باید از مدل حذف شوند. در محاسبات انجام شده، بار عاملی همه شاخص‌ها بیشتر از $0/4$ است، بنابراین همه شاخص‌ها معتبرند و هیچ‌کدام از آن‌ها از مدل حذف نمی‌شوند.

برای اینکه مشخص شود که آیا مدل طراحی شده توسط داده‌های گردآوری شده حمایت می‌شود یا خیر، از معیارهای برازش می‌توان استفاده کرد. در صورتی که مدل توسط معیارهای برازش تأیید نشود، مدل باید اصلاح شود. معیارهای به‌دست‌آمده برای برازش مدل مفهومی در جدول ۶ نشان داده شده است.

جدول ۶: معیارهای برازش مدل مفهومی

ردیف	روابط اصلی ^۱	ضریب رگرسیون (r)	ضریب تعیین (r ²)	میانگین (M)	انحراف استاندارد (STDEV)	T-Value	P-Value
H ₁	عقلانیت مشترک ← تصمیم‌گیری جمعی	0.676	0.456	0.683	0.038	17.871	0.000
H ₂	تصمیم‌گیری جمعی عدالت اجتماعی ←	0.489	0.390	0.503	0.114	4.275	0.000
H ₃	عقلانیت مشترک ← عدالت اجتماعی	0.180	-	0.172	0.116	1.548	0.122

با توجه به اعداد نشان داده‌شده در شکل ۳ و جدول ۶، مقدار P-Value برای روابط بین متغیرهای عقلانیت مشترک ← تصمیم‌گیری جمعی و تصمیم‌گیری جمعی ← عدالت اجتماعی کمتر از $0/05$ و مقدار T-Value بیشتر از $1/96$ است و این اعداد نشان می‌دهند رابطه بین این متغیرها در سطح خطای $0/05$ معنی‌دار است بنابراین فرضیه‌های H₁ و H₂ تأیید می‌شود. اما مقدار P-Value برای روابط بین متغیرهای عقلانیت مشترک ← عدالت اجتماعی بیش از $0/05$ و مقدار T-Value کمتر از $1/96$ است. بنابراین، رابطه بین متغیرهای عقلانیت مشترک و عدالت اجتماعی معنی‌دار نیست و فرضیه H₃ رد می‌شود. همچنین، ضرایب رگرسیونی بین متغیرهای عقلانیت مشترک ← تصمیم‌گیری جمعی $0/676$ و بین متغیرهای تصمیم‌گیری جمعی ← عدالت اجتماعی $0/489$ می‌باشند که نشان‌دهنده رابطه مثبت و مستقیم

بین این متغیرهاست. اما ضرایب رگرسیونی بین متغیرهای عقلانیت مشترک ← عدالت اجتماعی ۰/۱۸۰ است که نشان‌دهنده ارتباط ضعیف بین این دو متغیر است. بنابر این می‌توان گفت، عقلانیت مشترک فقط از طریق تصمیم‌گیری جمعی است که می‌تواند منجر به افزایش عدالت اجتماعی شود و به صورت مستقیم نقش کمی دارد. برای دو متغیرهای تصمیم‌گیری جمعی و عقلانیت مشترک معیار R^2 دو مقدار ۰/۴۵۶ و ۰/۳۹۰ به‌دست‌آمده است که نشان‌دهنده دقت پیش‌بینی نسبتاً خوب متغیرهای میانجی و وابسته است.

به منظور سنجش پایایی و روایی پرسش‌نامه از ضریب آلفای کرونباخ، ضریب پایایی ترکیبی و میانگین واریانس استخراجی استفاده شده است که اعداد به‌دست‌آمده در جدول ۷، نشان داده شده است.

جدول ۷: ضرایب پایایی و روایی متغیرهای مدل

متغیرها	آلفای کرونباخ	ضریب پایایی ترکیبی	میانگین واریانس استخراجی (AVE)	$Q^2=(1-SSE/SSO)$
عقلانیت مشترک	0.819	0.878	0.644	0.402
تصمیم‌گیری جمعی	0.793	0.865	0.616	0.356
عدالت اجتماعی	0.806	0.872	0.631	0.381

وقتی که ضریب آلفای کرونباخ^۱ و ضریب پایایی ترکیبی^۲ بزرگ‌تر از ۰/۷ باشد، پرسش‌نامه از پایایی خوبی برخوردار است. با توجه به اعداد به‌دست‌آمده آلفای کرونباخ و ضریب پایایی ترکیبی در جدول ۷، تمام اعداد بزرگ‌تر از ۰/۷ می‌باشند، بنابر این پایایی پرسش‌نامه در حد قابل قبولی قرار دارد. میانگین واریانس استخراجی^۳ نیز برای اندازه‌گیری روایی همگرا استفاده می‌شود و وقتی قابل قبول است که بالاتر از ۰/۵ باشد. با توجه به اینکه میانگین واریانس استخراجی برای هر سه متغیر بالاتر از ۰/۵ است، بنابر این روایی پرسش‌نامه در حد قابل قبولی قرار دارد. معیار مهم دیگر در میزان قدرت پیش‌بینی مدل، Q^2 است که با توجه به اینکه اعداد

1. Cronbach s Alpha
 2. Composite Reliability
 3. Average Variance Extracted

به دست آمده در ستون Q^2 بالاتر از $0/3$ است، نشان دهنده تناسب خوب پیش بینی مدل است. برای به دست آوردن برازش مدل کلی^۱ از معیار نیکویی برازش^۲ (GOF) استفاده شد و با محاسبات انجام شده مقدار $0/516$ برای این معیار به دست آمده است.

$$GOF = \sqrt{\text{Communalities} \times R^2} = \sqrt{0.630 \times 0.423} = 0.516$$

با توجه به توضیحات داده شده در قسمت روش‌شناسی، به دلیل اینکه عدد به دست آمده بالاتر از $0/36$ است، برازش کلی مدل مناسب است.

۵. نتیجه‌گیری و پیشنهاد

تصمیم‌گیری جمعی به‌عنوان یکی از روش‌های رسیدن به تصمیم بهینه شناخته می‌شود. افراد در تمامی جنبه‌های زندگی اجتماعی خود با شرایط تصمیم‌گیری جمعی مواجه می‌شوند. تصمیمات مرتبط با مسائل مهم و پیچیده به ندرت توسط یک فرد به تنهایی اتخاذ می‌شود. بلکه، این تصمیمات نیازمند همکاری گروهی از متخصصان هستند که هر یک از شرکت‌کنندگان نظرهای خود را ارائه می‌دهند. یکی از اهدافی که مدیران و حکمرانان دنبال می‌کنند، مسئله عدالت اجتماعی است، زیرا عدالت اجتماعی یکی از شاخص‌های موفقیت در جامعه است. به همین دلیل شناسایی شاخص‌های و عوامل مؤثر بر عدالت اجتماعی اهمیت دارد.

به دلیل اهمیت بالای این موضوع و کاربردی بودن آن، مدل مفهومی تحقیق در خصوص تصمیم‌گیری جمعی و اثر آن بر روی عدالت اجتماعی است که از پیشینه تحقیق استخراج شده است و با روش مدل‌سازی معادلات ساختاری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. با توجه به مقدار P-Value و مقدار T-Value برای روابط بین متغیرهای عقلانیت مشترک و تصمیم‌گیری جمعی و همچنین تصمیم‌گیری جمعی و عدالت اجتماعی در سطح خطای $0/05$ معنی‌دار است، اما برای روابط بین متغیرهای عقلانیت مشترک و عدالت اجتماعی معنی‌دار نیست. با توجه به بارهای عاملی به دست آمده، می‌توان گفت تمامی شاخص‌های تعریف شده معیار مناسبی برای سنجش متغیرهای پنهان عقلانیت مشترک، تصمیم‌گیری جمعی و عدالت اجتماعی محسوب می‌شوند. علاوه بر این، ضرایب رگرسیون^۳ تمامی

1. Overall model fit
2. Goodness-of-fit
3. Regression coefficient

متغیرها بالای ۱/۹۶ است و بیان می‌کند این متغیرها ارتباط معنادار و مثبتی با متغیرهای پنهان یکدیگر دارند.

نتایج به‌دست‌آمده از تحقیق نشان می‌دهد که برای رسیدن به یک تصمیم‌گیری جمعی موفق، وجود عقلانیت مشترک در میان اعضای گروه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. عقلانیت مشترک یعنی همگرایی افراد بر پایه تفکرات، اهداف، منافع، و علایق مشترک. در واقع، این شاخص‌ها معیارهایی هستند که قدرت و کیفیت تصمیم‌گیری جمعی را تعیین می‌کنند؛ هرچه این شاخص‌ها در گروه قوی‌تر باشند، فرایند تصمیم‌گیری جمعی کارآمدتر و هماهنگ‌تر خواهد بود. بر این اساس، شاخص‌های عقلانیت مشترک در جمع، تفکرات مشترک، اهداف مشترک، منافع مشترک و علائق مشترک تعریف شدند. برای پیاده‌سازی موفق تصمیم‌گیری جمعی نیز، استفاده از ابزارها و شاخص‌هایی مانند رأی‌گیری، اشتراک اطلاعات، مشورت و تیم‌سازی ضروری است. این روش‌ها نه تنها به تصمیم‌گیری عادلانه و دموکراتیک کمک می‌کنند، بلکه موجب تسهیل مشارکت فعال اعضا و افزایش اعتماد متقابل در گروه می‌شوند.

همچنین نتایج نشان می‌دهد یکی از مهم‌ترین پیامدهای تصمیم‌گیری جمعی، افزایش عدالت اجتماعی است. این امر از طریق دو عامل کلیدی افزایش نظارت در جامعه و افزایش شفافیت تحقق می‌یابد. نظارت بیشتر بر تصمیم‌گیران و سیاست‌ها باعث کاهش تبعیض و فساد می‌شود و افراد احساس می‌کنند که تصمیمات به شکلی منصفانه و بدون تبعیض اتخاذ شده‌اند. از سوی دیگر، شفافیت باعث تقویت پاسخگویی و اعتماد عمومی می‌شود و احتمال سوءاستفاده از قدرت و منافع شخصی کاهش می‌یابد. برای اندازه‌گیری میزان عدالت اجتماعی در یک جامعه از شاخص‌هایی مانند کاهش تبعیض، کاهش فساد، توزیع قدرت و کاهش تعارض منافع استفاده شد.

یافته‌ها نشان می‌دهد که عقلانیت مشترک از طریق متغیر میانجی تصمیم‌گیری جمعی بر عدالت اجتماعی تأثیر می‌گذارد. بدین معنا که وقتی افراد به تفکرات، اهداف و منافع مشترکی دست یابند و به‌طور جمعی تصمیم‌گیری کنند، احتمال ایجاد نظام‌های عادلانه‌تر و کارآمدتر افزایش می‌یابد. این فرایند می‌تواند به ارتقای عدالت اجتماعی کمک کرده و جوامع را به‌سوی توزیع عادلانه‌تر منابع، کاهش فساد و تبعیض و بهبود ساختارهای قدرت هدایت کند. در نهایت، این تحقیق با استفاده از روش معادلات ساختاری و بررسی نظرهای خبرگان، مدلی مفهومی ارائه کرد که

رابطه بین عقلانیت مشترک، تصمیم‌گیری جمعی و عدالت اجتماعی را به تصویر می‌کشد و راهکارهایی عملی برای بهبود عدالت اجتماعی از طریق تقویت تصمیم‌گیری جمعی پیشنهاد می‌کند.

از این پژوهش می‌توان به‌منظور تقویت بنیه علمی و عملی در تصمیم‌گیری جمعی مسئولان، مدیران و فرماندهان استفاده کرد. مهم‌ترین استفاده‌کنندگان این پژوهش عبارتند از: بخش‌های تصمیم‌ساز دولتی و شوراهای از قبیل مجلس شورای اسلامی، دولت، مجلس تشخیص مصلحت نظام، شورای نگهبان و ... همچنین مراکز غیردولتی از قبیل تشکلهای، انجمن‌ها و احزاب، شرکت‌ها و بنگاه‌های خصوصی، نهادهای اجتماعی و غیرانتفاعی و ...

۱. با توجه به اینکه فایده به‌کارگیری روش تصمیم‌گیری جمعی در این مقاله اثبات شده است، پیشنهاد می‌شود استفاده از این روش به‌عنوان یکی از شاخص‌های ارزیابی و ارتقای مدیران در نظر گرفته شود؛
۲. برخی از مدیران از نحوه و فرایند تصمیم‌گیری جمعی آگاهی کافی ندارند، به همین دلیل برگزاری دوره‌های آموزشی برای ترویج استفاده از این روش در سازمان‌ها و شوراهای پیشنهاد می‌شود؛
۳. از آنجا که تصمیم‌گیری جمعی در شوراهایی از قبیل مجلس شورای اسلامی، شورای شهر و روستا، شوراهای عالی و هیئت دولت بسیار کاربرد دارد، نتایج این مقاله می‌تواند بسیار مورد بهره‌برداری قرار گیرد؛
۴. در این مقاله فقط از روش مدل‌سازی معادلات ساختاری برای اثبات دستاوردهای تصمیم‌گیری جمعی استفاده شده بود. از این‌رو، پیشنهاد می‌شود دستاوردهای تصمیم‌گیری جمعی با استفاده از روش‌های علمی دیگری از قبیل مدل‌سازی عامل بنیان نیز بررسی شود؛
۵. تحقیقی در مورد میزان تأثیرگذاری متغیرهای تعدیل‌کننده مانند جنسیت، سن و تجربه مدیران بر تصمیم‌گیری جمعی انجام شود؛
۶. روش تصمیم‌گیری و نحوه رسیدن به یک تصمیم در شوراهای بررسی شود و تفاوت آن با روش‌ها و فرایندهای معرفی شده در این مقاله مقایسه شوند.

۶. جمع‌بندی و توصیه‌های سیاستی

با توجه به توضیحات ارائه شده، استفاده از عقلانیت مشترک بین افراد به‌عنوان یک سرمایه مهم اجتماعی برای رسیدن به مشارکت و عدالت اجتماعی حیاتی است. عقلانیت مشترک با شاخص‌هایی مانند تفکرات مشترک، اهداف مشترک، منافع مشترک و علایق مشترک مشخص می‌شود. همان‌طور که در شکل ۳ نشان داده شده است، مشاهده می‌کنیم که گذر مستقیم از عقلانیت مشترک به عدالت اجتماعی دارای ضریب مسیر بسیار پایین (۰/۱۸۰) است، اما گذر غیرمستقیم تصمیم‌گیری جمعی دارای ضرایب عبور بالاتر (۰/۶۷۶ و ۰/۴۸۹) است. این اعداد نشان می‌دهد که اگرچه عقلانیت مشترک دارایی قابل‌توجهی برای یک سازمان است، اگر مدیری بخواهد از آن برای رسیدن به عدالت اجتماعی استفاده کند، باید آن را از طریق تصمیم‌گیری جمعی به کار گیرد. در واقع، تصمیم‌گیری جمعی نقش میانجی قابل‌توجهی بین عقلانیت مشترک و عدالت اجتماعی ایفا می‌کند.

بنابر این، اگر مدیران بخواهند از عقلانیت مشترک سازمانی خود برای افزایش عدالت اجتماعی استفاده کنند، نباید از تصمیم‌گیری جمعی غافل شوند. زیرا تصمیم‌گیری جمعی به استفاده از ظرفیت عقلانیت مشترک برای افزایش عدالت اجتماعی کمک می‌کند. تصمیم‌گیری جمعی از طریق خرد جمعی منجر به هم‌افزایی و کاهش سوگیری تصمیمات می‌شود و به ارتقای کیفی تصمیمات و رسیدن به تصمیم بهینه کمک می‌کند. در این مقاله سعی شده است رابطه بین این سازه‌ها نشان داده شود و می‌تواند انگیزه‌ای را برای مدیران ایجاد کند تا به سمت تصمیم‌گیری جمعی به‌عنوان روشی برای استفاده از عقلانیت مشترک سازمان برای دستیابی به عدالت اجتماعی بیشتر بروند.

بنابر این، می‌توان ادعا کرد که از سه فرضیه این پژوهش، H_1 و H_2 تأیید شده اما H_3 رد شده است. H_1 و H_2 انتقال غیرمستقیم از عقلانیت مشترک به عدالت اجتماعی را از طریق تصمیم‌گیری جمعی به‌عنوان میانجی و تأکید بر اهمیت مشارکت در بین جمع نشان می‌دهد. اما H_3 تأثیر مستقیم عقلانیت مشترک بر عدالت اجتماعی است و به دلیل عدم به‌کارگیری تصمیم‌گیری جمعی مردود است. برخی از مطالعات مانند (Moroni, 2020) and (Fondacaro & Weinberg, 2002) یافته‌های ما را در مورد تأثیر تصمیم‌گیری جمعی بر عدالت اجتماعی تأیید می‌کنند.

بررسی شاخص‌های متغیرهای نهفته در این مطالعه حائز اهمیت است. عقلانیت مشترک، تصمیم‌گیری جمعی و عدالت اجتماعی سه متغیر پنهان هستند و هرکدام

دارای شاخص‌هایی هستند که آن‌ها را می‌سنجند. در این مطالعه از چهار شاخص برای عقلانیت مشترک در جمع استفاده کردیم که شامل: تفکرات مشترک (Liang et al., 2021)، اهداف مشترک (Tongo, 2015)، منافع مشترک (Ekwoaba et al., 2019) و علائق مشترک (Elster, 2020). تصمیم‌گیری جمعی را می‌توان از طریق چندین شاخص اندازه‌گیری کرد، از جمله رأی‌گیری (Xu, 2019)، اشتراک اطلاعات (Dionne et al., 2019)، مشورت (Iaryczower et al., 2018) و تیم‌سازی (Lloyd et al., 2013). برای اندازه‌گیری عدالت اجتماعی، شاخص‌های کاهش تبعیض (Barnard & Turnbull, 2019)، کاهش فساد (Novella-Garcia & Cloquell-Lozano, 2021)، توزیع قدرت (Moroni, 2020) و کاهش تعارض منافع (Crossley, 2017) هستند. همه بارهای عاملی شاخص‌ها در سطح مناسبی هستند که نشان‌دهنده مناسب بودن آن‌ها برای اندازه‌گیری سه متغیر پنهان است. با توجه به توضیحات ارائه شده، برای استفاده از روش تصمیم‌گیری جمعی جهت افزایش عدالت اجتماعی، می‌توان توصیه‌های سیاستی زیر را ارائه داد:

❖ جمع‌آوری نظرهای گروه‌های متنوع و فراگیر برای حکمرانی مناسب و اداره کشور: یکی از مهم‌ترین اصول در حکمرانی عادلانه، توجه به تنوع و شمول در فرایندهای تصمیم‌گیری است. حضور نمایندگان اقشار مختلف، به‌ویژه اقلیت‌ها و گروه‌های محروم، باعث می‌شود دیدگاه‌ها و تجربیات متنوعی در تصمیم‌گیری‌ها مدنظر قرار گیرد. این تنوع در نظرها به تصمیم‌گیری‌هایی جامع‌تر و عادلانه‌تر منجر می‌شود. در غیاب این شمولیت، ممکن است منافع بخش‌های خاصی از جامعه نادیده گرفته شده و نابرابری‌ها تشدید شوند. با در نظر گرفتن منافع همه مردم، امکان توسعه سیاست‌های پایدارتر و کارآمدتر افزایش می‌یابد و موجب تقویت اعتماد عمومی به نظام حکمرانی می‌شود؛

❖ آموزش و توانمندسازی اعضای جامعه: مشارکت مؤثر در فرایندهای تصمیم‌گیری نیازمند داشتن دانش و مهارت‌های لازم است. برگزاری کارگاه‌ها و برنامه‌های آموزشی می‌تواند اعضای جامعه را توانمند سازد تا به‌صورت مؤثرتری در تصمیم‌گیری‌های جمعی شرکت کنند. این آموزش‌ها نه‌تنها به بهبود کیفیت تصمیم‌ها کمک می‌کند، بلکه باعث افزایش احساس مالکیت و مسئولیت‌پذیری اجتماعی می‌شود. افراد وقتی احساس کنند در فرایند تصمیم‌گیری سهیم هستند، ارتباط عمیق‌تری با نتایج آن خواهند داشت و این ارتباط می‌تواند منجر به اجرای موفق‌تر سیاست‌ها شود؛

- ❖ شفافیت و دسترسی به اطلاعات: شفافیت در ارائه اطلاعات و داده‌های مرتبط با مسائل اجتماعی از مهم‌ترین عوامل در افزایش عدالت اجتماعی است. دسترسی همگانی به اطلاعات باعث می‌شود که افراد بتوانند بر اساس داده‌های معتبر و دقیق، تصمیم‌گیری کنند. در جوامعی که اطلاعات آزادانه در دسترس نیست، تصمیم‌گیری‌های جمعی ممکن است بر پایه اطلاعات ناقص یا گمراه‌کننده باشد. شفافیت همچنین به تقویت پاسخ‌گویی و اعتماد عمومی کمک می‌کند، زیرا مردم احساس می‌کنند که تصمیم‌گیران اقدامات خود را به‌طور روشن و بدون پنهان‌کاری انجام می‌دهند؛
- ❖ استفاده از فناوری‌های نوین: فناوری‌های نوین و پلتفرم‌های دیجیتال می‌توانند به‌طور قابل توجهی فرایندهای مشارکت عمومی را تسهیل کنند. این ابزارها امکان جمع‌آوری نظرها و پیشنهادهای بخش‌های گسترده‌تری از جامعه را فراهم می‌کنند که ممکن است به دلیل مشکلات جغرافیایی یا فیزیکی قادر به مشارکت نباشند. فناوری می‌تواند مشارکت را فراگیرتر و سریع‌تر کند و علاوه بر این، امکان دسترسی آسان‌تر به اطلاعات و نظرهای جمعی را فراهم نماید. استفاده از این ابزارها می‌تواند به ارتقای کیفیت تصمیم‌گیری و افزایش عادلانه بودن آن کمک کند؛
- ❖ ترویج فرهنگ مشارکت، همکاری و همبستگی: یکی از چالش‌های اصلی در مسیر تحقق عدالت اجتماعی، نبود فرهنگ مشارکت و همکاری اجتماعی است. با ترویج فرهنگ همکاری و همبستگی اجتماعی، افراد به این باور می‌رسند که مشارکت جمعی به بهبود کیفیت زندگی آن‌ها و جامعه کمک می‌کند. برنامه‌های آموزشی و فرهنگی می‌توانند این فرهنگ را تقویت کرده و افراد را به مشارکت فعال‌تر در فرایندهای اجتماعی تشویق کنند. تقویت حس همبستگی باعث ایجاد جوامعی خواهد شد که افراد آن نه تنها به منافع خود، بلکه به رفاه عمومی نیز توجه دارند؛
- ❖ ایجاد سازوکارهای بازخورد و ارزیابی: سازوکارهای بازخورد و ارزیابی به فرایندهای تصمیم‌گیری جمعی کمک می‌کنند تا به‌طور مستمر بهبود یابند. این سازوکارها نقاط ضعف و قوت تصمیم‌ها را مشخص کرده و به تصمیم‌گیران امکان می‌دهند تا از تجربیات گذشته درس بگیرند. بازخورد مستمر می‌تواند باعث افزایش شفافیت، کارایی و عدالت در تصمیم‌گیری‌ها شود و همچنین مشارکت مردم را در این فرایندها تقویت کند. این

ارزیابی‌ها می‌توانند موجب اصلاح سیاست‌ها و بهبود فرایندهای تصمیم‌گیری آینده شوند؛

❖ حمایت از نهادهای مدنی و سازمان‌های مردم‌نهاد: نهادهای مدنی و سازمان‌های مردم‌نهاد نقش مهمی در نمایندگی گروه‌های مختلف جامعه و دفاع از منافع آن‌ها دارند. این نهادها می‌توانند صدای اقشار محروم و اقلیت‌ها را به گوش تصمیم‌گیران برسانند و به تحقق عدالت اجتماعی کمک کنند. تقویت و حمایت از این نهادها به جامعه این امکان را می‌دهد که به شکلی منظم و سازمان‌یافته‌تر در فرایندهای تصمیم‌گیری جمعی مشارکت کند و اطمینان حاصل شود که منافع همه اقشار جامعه در تصمیمات لحاظ شده است؛

❖ ایجاد فضای امن برای بحث و گفت‌وگو: ایجاد فضایی امن برای بحث و گفت‌وگو از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، به‌ویژه برای کسانی که به دلیل ترس یا عدم اعتماد، از ابراز نظر خودداری می‌کنند. این فضا باید بدون ترس از مجازات یا برخورد منفی باشد و تضمین حریم خصوصی و امنیت اطلاعات مشارکت‌کنندگان را فراهم کند. چنین فضایی باعث می‌شود افراد با اطمینان بیشتری در تصمیم‌گیری‌ها مشارکت کنند و نظریات متنوع‌تری مطرح شود که این خود به ارتقای عدالت اجتماعی کمک خواهد کرد.

نتایج این مطالعه مشمول این محدودیت‌ها است: اول، از همه، محدودیت زمانی باعث شد که داده‌ها فقط یک دوره زمانی جمع‌آوری شوند. درحالی‌که می‌توان تأثیر تصمیم‌گیری جمعی را بر افزایش عدالت اجتماعی در دوره‌های مختلف به‌صورت تجربی سنجید. دوم، در مورد درک مفهوم تصمیم‌گیری جمعی است. سوم، در برخی موارد، مفهوم تصمیم‌گیری جمعی در بین مدیران به‌خوبی درک نشده است و این تصور غلط ممکن است آن‌ها را دچار خطای شناختی کند.

فهرست منابع

- ابراهیمی‌خو (۱۳۹۶). پیش‌بینی ذهن آگاهی بر اساس سبک‌های تصمیم‌گیری و استدلال اخلاقی. دانشگاه پیام نور استان تهران، مرکز پیام نور تهران غرب.
- کرمی (۱۳۹۶). بررسی مسائل و مشکلات تصمیم‌گیری گروهی. فصلنامه مطالعات مدیریت و حسابداری، شماره ۶.
- میرباقری، رفیعی آتانی (۱۴۰۱). طراحی الگوی تصمیم‌گیری جمعی با استفاده از مبانی اسلامی. مدیریت در دانشگاه اسلامی، ۱۱(۲۳)، ۴۹-۸۰.
- میرباقری، رفیعی آتانی، پارسانژاد (۱۴۰۰). مروری نظام‌مند بر ادبیات تصمیم‌گیری جمعی. پژوهش‌های نوین در تصمیم‌گیری، ۶(۳)، ۲۳۹-۲۵۸.
- میرباقری (۱۴۰۲). حکمرانی مشارکتی: روش‌ها و ابزارهای سیاسی آن در ایران. فصلنامه علمی راهبرد، ۳۲(۲)، ۱۷۵-۲۰۴.
- میرباقری، رفیعی آتانی، پارسانژاد (۱۴۰۱). طراحی الگوی مفهومی حکمرانی مشارکتی در ایران: رویکرد داده بنیاد. فصلنامه علمی راهبرد، ۳۱(۲)، ۱۹۵-۲۱۸.
- نجاری، معارفی (۱۳۹۵). بررسی اثر مشارکت در تصمیم‌گیری گروهی بر سازمان شاد با فرض متغیر میانجی اعتماد سازمانی (مورد مطالعه: دانشگاه پیام نور استان خوزستان). فصلنامه پژوهش‌های مدیریت عمومی، ۹(۳۱)، ۱۸۷-۲۰۴.

References

- Abri, M., Vosughi, S., Abolghasemi, J., Rahimi, J., & Ebrahimi, H. (2021). The effect of job security on safety behavior with the moderating role of salary: a structural equation model (SEM). *International Journal of Occupational Safety and Ergonomics*, just-accepted, 1–15.
- Barnard, R. T., & Turnbull, D. J. (2019). Discrimination and Social Justice: Questions of Diversity, Plurality, Representativeness, Measurability, and Doublespeak. *International Journal of Interdisciplinary Civic and Political Studies*, 14(2), 21–34.
- Bessant, J. (2004). Procedural Justice, Conflict of Interest and the Stolen Generations. Case.
- Birkeland, S., Linkhorst, T., Haakonsson, A., Barry, M. J., & Möller, S. (2020). Representativeness of personality and involvement preferences in a web-based survey on healthcare decision-making. *BMC Health Services Research*, 20(1), 1–8.
- Bisset, C. N., Dames, N., Oliphant, R., Alasadi, A., Anderson, D., Parson, S., Cleland, J., & Moug, S. J. (2020). Exploring shared surgical decision-making from the patient's perspective: is the personality of the surgeon important? *Colorectal Disease*, 22(12), 2214–2221.
- Bosel, T., Reinal, A., & Marshall, J. A. R. (2017). Collective decision-making. *CURRENT OPINION IN BEHAVIORAL SCIENCES*, 16, 30–34. <https://doi.org/10.1016/j.cobeha.2017.03.004>
- Briffett Aktacs, C. (2024). Enhancing social justice and socially just pedagogy in higher education through participatory action research. *Teaching in Higher Education*, 29(1), 159–175.
- Bui, T. X. (1987). A group decision support system for cooperative multiple criteria group decision making. *Lecture Notes in Computer Science*, Berlin Heidelberg, Germany, Springer-Verlag.
- Chegini, Z., & Islam, S. M. S. (2021). Shared-decision-making Behavior in Hospitalized Patients: Investigating the Impact of Patient's Trust in Physicians, Emotional Support, Informational Support, and Tendency to Excuse Using a Structural Equation Modeling Approach. *Journal of Patient Experience*, 8, 23743735211049660.
- Cina, G., & Endriss, U. (2016). Proving classical theorems of social choice theory in modal logic. *AUTONOMOUS AGENTS AND MULTI-AGENT SYSTEMS*, 30(5), 963–989. <https://doi.org/10.1007/s10458-016-9328-6>
- Clark, B. S., & Elliott, J. E. (2001). John Stuart Mill's Theory of Justice. *Review of Social Economy*, 59(4), 467–490.
- Colman, A. M. (2003). Cooperation, psychological game theory, and limitations of rationality in social interaction. *Behavioral and Brain Sciences*, 26(2), 139–153.
- Crossley, S. (2017). The 'official' social justice: an examination of the Coalition government's concept of social justice. *Journal of Poverty and Social Justice*, 25(1), 21–33.
- De Oca, M. A., Ferrante, E., Scheidler, A., Pinciroli, C., Birattari, M., & Dorigo, M. (2011). Majority-rule opinion dynamics with differential latency: a mechanism for self-organized collective decision-making. *SWARM INTELLIGENCE*, 5(3–4, 1, SI), 305–327. <https://doi.org/10.1007/s11721-011-0062-z>
- Devika, R., Harikrishna, M., & Anjaneyulu, M. (2020). Influence of

- psychological factors in mode choice decision making: a structural equation modeling approach. *Transportation Research Procedia*, 48, 2821–2830.
- Dionne, S. D., Sayama, H., & Yammarino, F. J. (2019). Diversity and Social Network Structure in Collective Decision Making: Evolutionary Perspectives with Agent-Based Simulations. *COMPLEXITY*. <https://doi.org/10.1155/2019/7591072>
 - Ekwoaba, J., Ufodiama, N., & Enyinnaya, E. I. (2019). Participative Decision Making and Organisational Performance: A Snapshot Survey of Nigerian Oil and Gas Sector. *Ilorin Journal of Human Resource Management*, 3(1), 13–28.
 - Elster, J. (2020). Enthusiasm and anger in history. *Inquiry*, 1–59.
 - Fondacaro, M. R., & Weinberg, D. (2002). Concepts of social justice in community psychology: Toward a social ecological epistemology. *American Journal of Community Psychology*, 30(4), 473–492.
 - Franks, N. R., Dornhaus, A., Fitzsimmons, J. P., & Stevens, M. (2003). Speed versus accuracy in collective decision making. *PROCEEDINGS OF THE ROYAL SOCIETY B-BIOLOGICAL SCIENCES*, 270(1532), 2457–2463. <https://doi.org/10.1098/rspb.2003.2527>
 - Ganzer-Ripoll, J., Criado, N., Lopez-Sanchez, M., Parsons, S., & Rodriguez-Aguilar, J. A. (2019). Combining Social Choice Theory and Argumentation: Enabling Collective Decision Making. *GROUP DECISION AND NEGOTIATION*, 28(1), 127–173. <https://doi.org/10.1007/s10726-018-9594-6>
 - Hülle, S., Liebig, S., & May, M. J. (2018). Measuring attitudes toward distributive justice: The basic social justice orientations scale. *Social Indicators Research*, 136(2), 663–692.
 - Iaryczower, M., Shi, X., & Shum, M. (2018). Can Words Get in the Way? The Effect of Deliberation in Collective Decision Making. *JOURNAL OF POLITICAL ECONOMY*, 126(2), 688–734.
 - Karimi, N., & Emami, A. (2021). Women's fear of crime in residential open spaces: a structural equation model. *Journal of Housing and the Built Environment*, 1–24.
 - Khaluf, Y., Ferrante, E., Simoens, P., & Huepe, C. (2017). Scale invariance in natural and artificial collective systems: a review. *Journal of the Royal Society Interface*, 14(136), 20170662.
 - Kiani, Z., Simbar, M., Dolatian, M., & Zayeri, F. (2020). Structural equation modeling of psychosocial determinants of health for the empowerment of Iranian women in reproductive decision making. *BMC Women's Health*, 20(1), 1–9.
 - Laughlin, P. R. (2011). Social choice theory, social decision scheme theory, and group decision-making. *GROUP PROCESSES & INTERGROUP RELATIONS*, 14(1), 63–79. <https://doi.org/10.1177/1368430210372524>
 - Liang, F., Tan, Q., Zhan, Y., Wu, X., & Li, J. (2021). Selfish or altruistic? The influence of thinking styles and stereotypes on moral decision-making. *Personality and Individual Differences*, 171, 110465.
 - Lloyd, A., Joseph-Williams, N., Edwards, A., Rix, A., & Elwyn, G. (2013). Patchy 'coherence': using normalization process theory to evaluate a multi-faceted shared decision making implementation program (MAGIC). *IMPLEMENTATION SCIENCE*, 8. <https://doi.org/10.1186/1748-5908-8-102>
 - Makinson, J. C., Schaerf, T. M., Wagner, N., Oldroyd, B. P., & Beekman,

- M. (2017). Collective decision making in the red dwarf honeybee *Apis florea*: do the bees simply follow the flowers? *INSECTES SOCIAUX*, 64(4), 557–566. <https://doi.org/10.1007/s00040-017-0577-4>
- Mann, R. P. (2018). Collective decision making by rational individuals. *PROCEEDINGS OF THE NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF THE UNITED STATES OF AMERICA*, 115(44), E10387–E10396. <https://doi.org/10.1073/pnas.1811964115>
 - Mann, R. P. (2020). Collective decision-making by rational agents with differing preferences. *PROCEEDINGS OF THE NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF THE UNITED STATES OF AMERICA*, 117(19), 10388–10396. <https://doi.org/10.1073/pnas.2000840117>
 - Marks, P., Gerrits, L., & Marx, J. (2019). How to use fitness landscape models for the analysis of collective decision-making: a case of theory-transfer and its limitations. *BIOLOGY & PHILOSOPHY*, 34(1). <https://doi.org/10.1007/s10539-018-9669-4>
 - McHugh, K. A., Yammarino, F. J., Dionne, S. D., Serban, A., Sayama, H., & Chatterjee, S. (2016). Collective decision making, leadership, and collective intelligence: Tests with agent-based simulations and a Field study. *LEADERSHIP QUARTERLY*, 27(2, SI), 218–241. <https://doi.org/10.1016/j.leaqua.2016.01.001>
 - Miceli, S., de Palo, V., Monacis, L., Di Nuovo, S., & Sinatra, M. (2018). Do personality traits and self-regulatory processes affect decision-making tendencies? *Australian Journal of Psychology*, 70(3), 284–293.
 - Moroni, S. (2020). The just city. Three background issues: Institutional justice and spatial justice, social justice and distributive justice, concept of justice and conceptions of justice. *Planning Theory*, 19(3), 251–267.
 - Nazari, M., Riahi, L., Tabibi, S. J., & Farahani, M. M. M. (2019). FACTORS AFFECTING DECISION-MAKING IN OUTSOURCING HEALTH SERVICES USING A STRUCTURAL EQUATION MODELING APPROACH. *Journal of Evolution of Medical and Dental Sciences*, 8(27), 2137–2144.
 - Novella-Garcia, C., & Cloquell-Lozano, A. (2021). The ethics of maxima and minima combined with social justice as a form of public corruption prevention. *Crime, Law and Social Change*, 75(3), 281–295.
 - Palmiero, M., Nori, R., Piccardi, L., & D'Amico, S. (2020). Divergent Thinking: The Role of Decision-Making Styles. *Creativity Research Journal*, 32(4), 323–332.
 - Perea, A. (2022). Common belief in rationality in games with unawareness. *Mathematical Social Sciences*, 119, 11–30.
 - Pratt, S. C., & Sumpter, D. J. T. (2006). A tunable algorithm for collective decision-making. *PROCEEDINGS OF THE NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF THE UNITED STATES OF AMERICA*, 103(43), 15906–15910. <https://doi.org/10.1073/pnas.0604801103>
 - Quaschnig, K., Körner, M., & Wirtz, M. (2013). Analyzing the effects of shared decision-making, empathy and team interaction on patient satisfaction and treatment acceptance in medical rehabilitation using a structural equation modeling approach. *Patient Education and Counseling*, 91(2), 167–175.
 - Rawls, J. (2001). *Justice as fairness: A restatement*. Harvard University Press.
 - Rawls, J. (2004). A theory of justice. In *Ethics* (pp. 229–234). Routledge.

- Rossi, F. (2014). Collective decision making: a great opportunity for constraint reasoning. *CONSTRAINTS*, 19(2), 186–194. <https://doi.org/10.1007/s10601-013-9153-3>
- Sarstedt, M., Ringle, C. M., Cheah, J.-H., Ting, H., Moisescu, O. I., & Radomir, L. (2020). Structural model robustness checks in PLS-SEM. *Tourism Economics*, 26(4), 531–554.
- Staples, L. (2012). Community organizing for social justice: Grassroots groups for power. *Social Work with Groups*, 35(3), 287–296.
- Sueur, C., King, A. J., Conradt, L., Kerth, G., Lusseau, D., Mettke-Hofmann, C., Schaffner, C. M., Williams, L., Zinner, D., & Aureli, F. (2011). Collective decision-making and fission-fusion dynamics: a conceptual framework. *OIKOS*, 120(11), 1608–1617. <https://doi.org/10.1111/j.1600-0706.2011.19685.x>
- Tongo, C. (2015). Collective work motivation in knowledge based organizations. *TEAM PERFORMANCE MANAGEMENT*, 21(7–8), 386+. <https://doi.org/10.1108/TPM-06-2015-0030>
- Tuley, M., Cater, P. B., & Jones Jr, E. E. (1983). Social justice programs target discrimination, employment. *Hospital Progress*, 64(3), 52–70.
- Van Deemen, A., & Rusinowska, A. (2010). Collective decision making: Views from social choice and game theory (Vol. 43). Springer Science & Business Media.
- Wendorf, C. A., Alexander, S., & Firestone, I. J. (2002). Social justice and moral reasoning: An empirical integration of two paradigms in psychological research. *Social Justice Research*, 15(1), 19–39.
- Wu, B., Zhou, X., Jin, Q., Lin, F., & Leung, H. (2017). Analyzing Social Roles Based on a Hierarchical Model and Data Mining for Collective Decision-Making Support. *IEEE SYSTEMS JOURNAL*, 11(1), 356–365. <https://doi.org/10.1109/JSYST.2014.2386611>
- Xu, Y. (2019). Collective decision-making of voters with heterogeneous levels of rationality. *PUBLIC CHOICE*, 178(1–2), 267–287. <https://doi.org/10.1007/s11127-018-00627-7>
- Yilmaz, S., & Kafadar, H. (2020). Investigating the relationship between decision-making processes and cognitive processes, personality traits, and affect via the structural equation model in young adults. *Applied Neuropsychology: Adult*, 27(6), 558–569.
- Zajda, J., Majhanovich, S., & Rust, V. (2006). Introduction: Education and social justice. *International Review of Education/Internationale Zeitschrift Für Erziehungswissenschaft/Revue Internationale de l'Education*, 9–22.
- Zellner, M., Watkins, C., Massey, D., Westphal, L., Brooks, J., & Ross, K. (2014). Advancing Collective Decision-Making Theory with Integrated Agent-Based Modeling and Ethnographic Data Analysis: An Example in Ecological Restoration. *JASSS-THE JOURNAL OF ARTIFICIAL SOCIETIES AND SOCIAL SIMULATION*, 17(4). <https://doi.org/10.18564/jasss.2605>

